Ч. 17. (10692). Львів, в'второк 26. січня 1926 Почтова належитість оплачено гуртом. Рік XLIV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10. II. пов.
Конто почт. щад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передпол.
Рукописи не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·50 зл.
ЗА ГРАНИЦЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Наш обовязок.

Ще в справі підписки акцій Земельного Банку.

Коли перед чотирма місяцями появилася відозва Громадянського Комітету в справі підписки акцій Земельного Банку, були всі дані сподіватися, що громадянство стихійно відгукнеться на цей заклик. Зайвим було би всоте підкреслювати значіння банку, особливо тепер після ухвалення т. зв. земельної реформи, в часі, коли десятки й сотки панських маєтків можуть опинитися в руках селянства, якщо тільки буде фінансова установа, яка зможе кожної хвилі прийти з допомогою селянству.

Були дані сподіватися тим більше, що над нашим єдиним банком заваготів грізний польський закон про доповнення акційного капіталу до кінця 1925 р. Та — на жаль — наші сподівання не здійснилися. Правда, після заходів з боку львівських громадянських чинників засновано в краю спеціяльні повітові комітети пропаганди, правда й те, що деякі з них розвинули живу діяльність, одначе відгомін в краю був розмірно слабий, а успіх невеликий.

Дещо живіщий відгомін найшла відозва Громадянського Комітету і наші постійні нагадки серед заточенців в корінній Польщі і серед емігрантів на Прикарпатській Руси. Також американське „Обєднання" видало в тій справі спеціяльну відозву, якої поміркованo успішні наслідки доперва тепер можна наглядно бачити. Словом, до підписки приступили сотні з дрібними квотами (звичайно по одній або по дві акції), тоді як справа доповнення акційного капіталу Земельного Банку вимагала, щоби в ній взяли участь тисячі. Поруч тих, що сповнили свій громадянський обовязок, ще більше таких, які зовсім не відгукнулися на відозву Громадянського Комітету. До цеї другої категорії належать ріжні люде: звичайні обивателі, які думають, що вони є звільнені від громадянських обовязків, що вони є під тим оглядом „упривілеєні", люде, які є того погляду, що ті обовязки тяжать на їх сусідах, а не на них, які вірять, що в творенні твердих основ під всенародню установу без них „обійдеться" — і ті, які відмовляються від участи в підписці з „принціпових" причин. Мовляв, вони не хотять причинятися до утвердження капіталістичної установи, а одночасно забувають, що живуть в капіталістичному устрою, що щоденно підчиняються його вимогам, що кожної хвилі ломлять свої вирозумовані чи колись їм піддунені „принципи". До тієї категорії належать теж люде вбогі, які серед нинішнього лихоліття, серед безнастанної боротьби за кусень хліба справді не є в спромозі реально відповісти на заклик до підписки.

Вкінці до цеї другої категорії можна ще зарахувати й людей односторонніх, однобоких, які могли би взяти участь у підписці, але для них є важніші справи в тих ділянок, на яких вони самі працюють або якими безпосередньо цікавляться. Такі люде попадають в спекулятивно-негативну софістерію і заявляють: „Якщо до доповнення капіталу Зем. Банку недоставатиме 25 зол., то я підпишу одну акцію". Ясно, що так односторонньо і навіть легкодушно не слід ставити справи. Головним двигуном всіх справ під теперішню пору є економіка. Вона впливає на політику в найширшому розумінні того слова. Від здорового, а щонайменше вилосимого економічного життя нації залежить і її культура, і її фінанси, і її політична спроможність. Тому коли йде про угрунтування нашої фінансової інституції, яка в першу чергу має служити інтересам основоположника нашої нації, інтересам селянства, то нікому не слід відтягатися від обовязку підписки акцій хоч би він якнайдалі стояв від „крамарських" справ.

Відсутність всіх свідомих і спроможних членів нашої нації в підписці акцій Зем. Банку дала той наслідок, що в дні 1. січня 1926 (як того вимагав закон) не наступило вимагане доповнення основного капіталу банку. Покищо ратує положення та обставина, що досі не надійшов з міністерства фінансів офіційний дозвіл на субскрипцію. Тим самим підписка акцій продовжується автоматично і буде закінчена (додатно або відємно) в дні, який буде означений в офіційному дозволі. До того часу мусимо напружити всі сили, щоби за всяку ціну доповнити основний капітал Зем. Банку. Тому провінціональні комітети не повинні припиняти своєї праці, тільки зі здвоєною енергією вести її далі, втягаючи до підписки якнайширші кола, тому всі, які дотепер занедбали сповнити свій обовязок, повинні негайно найтися в реєстрі субскрибентів. І то негайно, якнайскорше, бо тепер акція мусить бути ведена без означення речинця і кожної хвилі може нас заскочити офіційний дозвіл, який покладе край субскрипції, а прецінь від її вислідів залежить бути або не бути Зем. Банкові.

В змаганні перетворити Зем. Банк на всенародню установу та дати спромогу й найбільш незаможним взяти участь у підписці — управа Банку згодиться на сплату субскрибованих акцій навіть дрібними місячними ратами.

Тепер справді для нікого нема вже перепон, нема причин для відмови участи в підписці, а тому й ніхто не може й не сміє заслонюватися неспроможністю сповнити свій громадянський обовязок.

Нашим П. Т. Передплатникам

до ласкавого відома:

1) Передплату просимо пересилати тільки на нашу адресу почтовими складанками П. К. О. або переказами.

2) Передплата через почтові уряди не є обовязковою, з огляду на те просимо як раніше замовляти часопис виключно у нас.

3) П. Т. передплатників, які передплатили би наш часопис через почтовий уряд, просимо негайно нас про це повідомити, щоби ми могли здержати висилку у нас, та не платили зайвої подвійної почтової оплати. 1—3

Сезонова еміграція.

Підписання провізоричної польсько-німецької умови.

Польська Агенція Тел. (Пат.) повідомляє, що 19. січня 1926 представники обох делегацій, польської й німецької, для переговорів в справі заключення польсько-німецької торговельної умови, а саме д-р Прондзинський (Польща) і д-р Цехлін (Німеччина), підписали провізоричну умову в справі сезонових робітників. Провізорична умова обіймає отсі точки: сезонові робітники, що удаються на рільні роботи до Німеччини, переходять границю на основі безплатних польських пашпортів, які є звільнені від обовязку мати німецьку візу. Платня сезонових рільних робітників з Польщі має бути зрівняна з платнею місцевих німецьких робітників. Справа обезпечень від нещасливих випадків має бути впорядкована на основі міжнародньої женевської конвенції з 25. червня 1925.

Справу сезонових робітників з Польщі полагоджено поки-що тільки провізорично з огляду на те, що польсько-німецькі переговори в справі торговельної умови затягаються в безконечність, а тут надходить весна, а з нею й весняні рільні роботи. Німеччина потребує рільних робітників, а Польща має їх великий надмір.

Справа сезонової еміграції на рільні роботи до Німеччини має для нас незвичайно велике значіння. Наш край дуситься від надміру рільних робітників, які не можуть найти роботи на місцях, а ще важніше: не можуть найти людських умов праці і справжнього заробітку. Тому було би бажаним, щоби наші керуючі чинники, а в першу чергу „Товариство опіки над українськими емігрантами" негайно зацікавилося цею справою.

З наукового життя на Вел. Україні.

(З листів.)

Містимо отсі інтересні виїмки з листів, писаних з Великої України у відповідь на листи членів Наукового Товариства ім. Шевченка: „Питаєте, читаємо в одному листі, як задумуємо пошанувати ювилей десятиліття смерти Івана Франка? Не инакше, як виданнями. Оскільки знаємо, проф. Мих. Грушевський рад би в р. 1926 присвятити один том „України" памяти Франка, а акад. Єфремов видасть окремий збірник комісії нового письменства, в якому найдуть місце статті та матеріяли. Будемо раді, коли галицькі Українці пришлють одно і друге. Як би навіть „Україна" перестала в р. 1926 виходити, місце для статтей і матеріялів галицьких письменників найдеться. Вас здивує, чому згадую про можливість застановлення взірцево редагованої „України". Річ ось яка: На чолі Української Головнауки (по давньому: секції міністерства), яка завідує всіми науковими установами, стоїть Матвій Яворський з Галичини, який ставиться дуже ворожо до редактора „України" Мих. Грушевського і паралізує його наукові пляни. В році 1926 має Яворський видавати журнал „Культура і революція" і тому рад би відібрати асигнати, призначені для „України". Невесела картина! Ми всюди однакові!" — В иншому письмі читаємо: „Матеріяльне положення наукових робітників, а спеціяльно членів Академії, сильно поправилося. Збільшено членам Академії платню, а від 1. січня 1923 р. обіцяно їм виплачувати по 400 карбованців (200 долярів) місячно. На ці гроші можна би вже жити, бо життя у нас все таки досить дороге". Ще в иншім письмі читаємо: „Питаєте про комісію правопису. Ця справа проходить пота Академією, як бачили Ви з хроніки „Україна", 1925, IV., стр. 187. В січні мала бути ширша конференція по питанням правопису, але, мабуть, буде відложена. Проєкт правопису ще не усталений. Було би бажаним, якби здійснилася думка фільольогічної секції Наукового Товариства ім. Шевченка й один правопис принявся на всіх українських землях".

Від Історичної Секції та Археографічної комісії Всеукраїнської Академії Наук в Київі наспіло до таких самих установ у Науковому Товаристві ім. Шевченка у Львові отсе письмо:

„Загальне поліпшення матеріяльних умов, а з тим і наших наукових засобів, дозволяє нам звернутись до Вас з просьбою і закликом взяти участь і помогти нам в нашій науковій роботі — тому, що тепер ми маємо змогу оплачувати таку поміч".

„Звертаємо Вашу увагу, що протягом 1926 року ми будемо приготовляти до друку Науковий Збірник, присвячений Західній Україні. Нам булиб бажані статті про становище галицьких міст в XVIII. до XIX вв. економічне й культурне і в них українського елементу; про становище селян в часах польських XVIII в. і в австрійських 1772—1918 емансипацію 1848 року і дальші наслідки її, про земельні відносини, господарство, страйкові рухи і взагалі селянські відносини й політичний рух український в Галичині, на Буковині і в Закарпатській Україні в XIX і XX вв. Просимо обміркувати, до яких тем знайдуться між Вами автори, просимо написати, щоб тоді ближче порозумітися щодо пляну, розмірів, термінів виконання".

„По друге, — просимо нам допомогти у відновленню і доповненню історичного матеріялу XVII в. Нам потрібен матеріял з львівських, краківських і варшавських збірок. Просимо найти кількох людей, настільки обізнаних з роботою, що на них можна було би спуститись, — або візьміть потім на себе провірку зроблених ними копій та десадерата. У першу чергу нам потрібен матеріял з рр. 1650—1657, потім ми будемо просити так само рр. 1657—1667 і 1668—1686. Необхідно переглянути головніші збірки бібліотеки Оссолинських, теки Нарушевича, бібліотеку Чарторийських, збірки Русецьких в міськім архіві Кракова, збірки Гожковського в

кія, з Сташковським називався мабуть тому, що вмів добре стріляти. Дівчина довідується правди і не хоче його взяти. Тоді він на доказ щирого почування простріле себе в живіт і лічиться в шпиталі. Видоровівши вертає до „нареченої". Та сварки не вгавають. Тоді Броць, уже в своїй справжній ролі, погрожує ножем і каже підписати собі квіт на 195 зол. як зворот коштів непримемної недуги, яку, будьто, одержав від нареченої. Ткачина підписує. Та Броцеві не мало. Він бере від неї 6 сорочок і хоче випродати всю хату, побиваючи її до приголомшення. Щойно тоді інтервеніює поліція. І суд може рішати: чи цей вуличний герой з кохання став таким злодієм чи зі злодійства почав кохатись?

— **Любов кавярні і в матучі.** Урядовець чеської поліції в Кошицях, Юзік, що 4 роки тому познайомився там з кавярняною музиканткою зі Станиславова, приїхав до Львова шукати за нею, вже як за своєю жінкою. Вона мала його досить і втікла від нього до Варшави, пізніше до Львова. Юзік віднайшов жінку а вона обіцяла до нього вернутися, якщо він продасть усю хату з меблями і привезе досить гроша на подорож у світ. Юзік зробив це і знову вернувся до Львова, але жінка й не гадала додержати слова. Вона грала в кавярняній оркестрі у „Народній Гостинниці" і почувала себе там краще. Тоді Юзік добув штилет і ранив кілька разів жінку та себе. Обоє виздоровили і ставали перед судом. Юзік засуджений на 2 місяці вязниці і буде виселений до Чехословаччини. Без жінки, яка надалі виводитиме на скрипках по кавярнях меланхолійні арії і завертатиме голову иншим мущинам.

— **8.000 студентів-Жидів** студіювало в м. р. у вищих школах Польщі. Найбільше жидівських студентів було у Варшаві, а потім у Львові, Кракові й Вильні.

— **Що можна в Китаю, то не можна в Польщі.** До нашої Редакції прийшов лист з Харбіну в Китаю, адресований по українськи. Так отже пів світа перейшов той лист і прийшов до нас вчас, а наші листи до українських адресатів блукають світами і щойно поштові уряди в далеких, чужих місцевостях корегують „малопольську неграмотність", сплавляючи ці листи до рук адресатів.

— **Сніг після століття.** Цьогорічний сніг, який хоче надолужити свої довги за минулий рік, упав навіть там, де сто літ його не бачили, в Еспанії, в місті Валенсія. Упав не раз, а падав повільно на протязі десять днів, так, що управа міста і робітники, які впершє мали до діла з цим сніжним матеріялом, мали чимало труднощів, щоби прочистити з нього вулиці.

— **Право до дорогоцінностей.** Радянський уряд має намір у найближчім часі продати дорогоцінности царської родини, сподіючись одержати за них щедру суму трьох міліярдів золотих рублів, які скріплять державний скарб. На звістку про це, члени царської родини зїзжаються до Чехословаччини на нараду, щоби ужити заходів у міністерствах справедливости европейських держав проти купна дорогоцінностей, яких як законні власники виступають наслідники Миколи II і його родини. Наслідком цих заходів буде мабуть те, що дорогоцінностей не вивезуть за кордон, в остраху перед їх конфіскатою, що вони зростуть у ціні і що попадуть у руки приватних міліярдерів.

— **Нове міжнародне бюро.** Інститут ім. Жан Жака Руссо у Женеві дав почин до створення міжнародного бюра для справ виховання.

— **Традиційна маскарада,** заходом „Кооперативи Український Театр" у Львові, при співучасти „Богеми", відбудеться дня 6-го березня (марта), з незвичайно багатою програмою.

Дописи.

З Гуцульщини. (*Божевільний вимір маєткового податку в Косівщині.*) Хоробливе психоза визиску і самоволі непомітно захоплює в косівському повіті всіх, хто займає якебудь становище. Ось п. Юзефович, управитель скарбового інспекторату в Косові, перед війною людина нормальна і зрівноважена, захворів на гостре божевілля підвисшування маєткового податку. Кілька фактів: Маєток Юри Максимюка, с. Кобаки з Криворівні, „оцінено" в 1924 р. на 3.191 зол., від цеї суми маєтковий податок 37·12 зол. Той самий маєток того самого господаря „оцінено" 1925 р. на 5.281 зол., а маєтковий податок призначено в сумі 42·93 зол. Маєток Рокіщука Юри, с. Іл..., „оцінено" в 1924 р. на 9.85. зол., від тої суми маєтковий податок 165·31 зол. Той самий маєток того самого господаря „оцінено" в 1925 р. на 17.500 зол., а маєтковий податок наложено в сумі 1.951·41 зол. Маєток Гафії Максимюк, ж. Дмитра, „оцінено" в 1924 р. на 7.505 зол., маєтк. податок 135·05 зол. Той самий маєток тої самої жінки „оцінено" в 1925 р. на 37.7..6 зол., а маєтк. податок виніс 4.933·01 зол. Чиж маю виписувати сотки инших, подібних „оцінень" і подібного божевільного виміру маєткового податку? Їхнім виписом заповнилиб усі сторінки часопису а для читачів це менше інтересне. Та думаю, що вже й отсі, провірені факти вказують прорецисто, якими непроходимими нетрями визиску й самоволі являється косівський повіт. А п. Юзефович горд й без кафтана безпечества проходжується по Косові, а може й чекає на відзнаки. Приємні влади наліво певно їх одержить, хочби в нагороду за те, що за його урядування в косівському скарбовому інспекторатi населення цілого повіту звертається лицем до... Сходу. — *Б.*

Стрий. (*Посольське віче українських комуністичних послів.*) В неділю 17 н. м. було тут посольське віче українських комуністичних послів Приступи і Войтюка. Саля Народнього Дому повнісенька. Подавляюча більшість вічевиків — українське робітництво. Підписати не по вишиваних сорочках і по розговірній мові. Побіч Українців поважний процент жидівського пролетаріяту. Поляків почислив би на пальцях. На диво ділова мова віча — польська. Головою віча обрано Подюка і віцеголова йде по польськи. Перший говорить пос. Приступа. Не хочеш вірити своїм ухам... таки по польськи. Язик стає дуба, думки не клеються, промовець мучиться — очевидно, польська мова робить йому великанські, часто непідсильні труднощі, а все ж шановний посол веде цілої півторагодинну трудну війну з наголосом, вимовою, синтаксою і лексікою „urzędowego języka". А зміст промови? Хто припадково зайшов би на це віче не знаючи, хто такий пос. Приступа — той, слухаючи його промови, мав би повне право уважати промовця за польського патріота-державника, що стоїть в опозиції до уряду та сучасної соймової більшости. Характеристично, що цілу критику сучасної політики Польщі посол Приступа проводить зі становища інтересів Польщі, як держави. Пос. Приступа не має иншої гризоти, як тільки та, що правлячі сфери сучасної Польщі і партії соймової більшости ведуть цілу політику, так господарську так і міждержавну з очевидною шкодою польської держави. Стурбований тим пос. Приступа взявся широко викладувати, що інтерес польської держави вимагає господарського та політичного зближення до „совітської Росії". Так таки раз-по-раз повторяв „совєтської Росії". Про Україну нема що й згадувати! Союз радянських республик це тільки форма. Суть: совітська Росія! Цілком не диво, що пос. Приступа уважав за потрібне в тракті промови у скобках скромно зазначити, що він сам Українець, бо ж ні з форми, ні зі змісту промови цього ніхто не догадався би! І якби не те, що промовець сам признався, що належить до комуністичної фракції, то навіть присутній на вічу комісар староства не мав би підстави закинути промовцеві приналежности до комуністичної партії. З цілої промови мав би повне право догадуватися, що має перед собою польського патріота державника.

Для нас дуже дивне те, що посол Українець і комуніст не може найти для своєї агітаційної промови в Стрию і перед українським робітництвом иншої вихідної точки як тільки державний інтерес Польщі, що правда „робітничо-селянської", а рівнож не байдуже нам і те, що посол Українець промовляє до української авдиторії в Стрию по польськи. Такої чудасії Стрий ще не запамятав!

Маленьку лекцію дістав пос. Приступа на місці: по польських рефератах наступили запити та бажання вічевиків. Говорило кільканайцятьох інтерпелянтів згл. петентів, усі по українськи з одним одиноким виїмком!

Другий посольський референт Войтюк говорив по українськи, але дуже коротенько, мляво та не інтересно. Вправді заповів, що з огляду на приняту Українців на вічу, буде говорити про питання тзв. національних меншостей в Польщі, алеж цього питання, ані не позачинув, ані не вдавався у критику політики Польщі супроти тзв. національних меншостей. Кількома словами лише згадав про шкільну політику, а опісля дуже делікатно зачіпив Ількова і закинув „Ундо-ві", що орієнтується на неіснуючу антанту та безсилу Лігу Націй. Загалом не сказав нічого нового ані інтересного. Це все робило тим більше прикре вражіння, бо було для кожного ясне, що комуністичні посли Українці головну вагу поклали на польському рефераті, а український вийшов лише блідим додатком, більше для декорації.

З огляду на те все мусимо цілком серіо спитати п-нів Приступу та Войтюка, яку місію мала їхня гостина в Стрию? Якщо хотіли вони зробити конкуренцію пепесівському послові Стрийщини Морачевському на точці польського державного патріотизму, або у змаганнях до полонізації українських робітничих мас, то можемо впевнити їх, що місія ця не удалася, бо пос. Морачевський має під цим оглядом кращі засоби і більшу практику, так що їх виступ не мав конкуренційної здатности, а був тільки невдатним наслідуванням, якого українські комуністи повинні би все таки соромитися. Від своїх товаришів зпоза Дніпра повинні би наші волинські комуністи хочби стільки научитися, що до українських мас та ще й на суто українській території треба підходити і з українським словом і з українською ідеєю хоч в комуністичній обгортці. *Н. Т.*

Голодне Село.

Звіт віденського комітету помочі голодному селу.

На завітання краєвих організацій заснувався у Відні 2. V. 1925 р. місцевий комітет помочі голодному селу, під проводом п. о. проф. И. Карановича. Комітет занявся збіркою жертв серед українських емігрантів у Відні, а крім того постарався про поміщення у віденських часописах („Арбайтер Цайтунг" і инш.) інформацій про економічне положення українського хліборобського населення під Польщею. З огляду на те, що українська еміграція находиться в прикрому матеріяльному положенні, не могла вона прийти зі значнішою поміччю для голодуючого селянства в краю. Всеж але віденський комітет вислав до Краєвого Комітету у Львові суму 2,740.000 к. ав. Слід зазначити, що заки повстав у Відні комітет помочі голодному селу, жертви для голодуючих збирала тут студіююча по віденських школах українська молодь, згуртована в „Січі", пересилаючи зібрані гроші безпосередньо до Краєвого Комітету. Крім того окремо від загального комітету вели запомогову акцію на віденському грунті тов. „Єдність" з т. зв. „Українська Студентська Громада". З причини, що приплив жертв для голодного села спинився, комітет постановив себе розвязати й оголосити в пресі справоздання зі своєї діяльности що й виконуються отсим комунікатом. За увесь час свого існування мав комітет приходів на суму 2,897.000 к. ав., на що зложилися: дохід зі свята в честь Т. Шевченка 1,140.000 к. ав. і жертви приватних людей на листи 1,757.500 к. ав. З тої суми приходів вислано до Краєвого Комітету Голодному Селу у Львові: дня 25. V. 1925 р. 1,050.000 к. ав., дня 9. VI. 1925 р. 1,000.000 к. ав., дня 24. XII. 1925 р. 700.000 к. ав. Видатки комітету (порторія, оплата саль засідань і инш.) виносили 147.500 к. ав. — Разом 2,997.500 к. ав.

Жертви на листи зложили отсі особи (в коронах австрійських): И. Кранович 100.000, Матічка 20.000, Н. Н. 50.000, А. Дольницький 100.000, А. Жук 50.000, подчастий Гетмайстер 30.000, М. Бологор 10.000, д-р Гриньчак 337.500 (25 зол.), Я. Пеленський 10.000, С. Бурко 30.000, М. Гречаник 20.000, Кашуба 20.000, Н. Н. 10.000, А. Витошинський 100.000, д-р Костянтинович 100.000, д-р Якуб 100.000, д-р О. Шар 50.000, д-р А. Легаєнт 50.000, Шульман 50.000, д-р Ю. Романчук 100.000, О. Клюн 50.000, д-р Брейтель 50.000, М. Кочшельницька 10.000, М. Левицька 10.000, Е. Сохацька 10.000, В. Сушко 10.000, О. Левицька 10.000, І. Сенчинова 10.000, С. Калинюк 10.000, А. Назарій 50.000, І. Грошка 10.000, Петращина 10.000, д-р Вальтман 100.000, З. Паславюк 70.000, Т. Мартичак 10.000. Разом 1,577.500 к. ав., до того дохід із Шевченківського свята 1,140.000 к. ав. Відень, дня 7. січня 1926 р.

За Комітет помочи Голодному Селу у Відні:

И. Каранович вр. голова. *Андрій Жук вр.* касієр.

В. Лучків вр. контрольор.

Лист до Редакції.

Хвальна Редакціє!

В „Селянськім Прапорі" ч. 3. з 17. січня н. р. оголошено підписану д-ром Даниловичем і тов. відозву, скликуючу на день 30. січня 1926 до Станиславова „Перший селянський конгрес". Між підписами скликуючих вичислено також моє імя. Тому, що я нікого до уміщення мого підпису на вище згаданій відозві не уповажнював і до цілої повищої акції не належу, заявляю отсим, що мій підпис на повищій відозві уміщено без мого відома і проти моєї волі і прошу ласкаво оголосити цю мою заяву в час. „Діло" для публичного відома.

Любинці, дня 21. січня 1926 р.

Іван Лисенко
господар в Любинцях
повіт Стрий.

ОПОВІСТКИ.

Репертуар Українського Наддніпрянського Театру під дир. О. Міткевича. Угнів.

26.I. вівторок Театр відіздить до Белза. Готується до постановки „Затоплений дзвін" Гауптмана, „Дядя Ваня" Чехова. 22—?

З прив. гімназії УПТ. в Яворові. Вступні іспити до кляс 1—7 відбудуться в днях 25—29 січня ц. р. Зголошуватися картком або особисто день наперед. До іспиту привезти: метрику уродження, останнє шкільне свідоцтво й свідоцтво моральности за час не ходження до школи, евент. лікарське свідоцтво. Іспитова такса 5 зл. — *Управитель: д-р Микола Чайковський.* 1136 3—3

Бібліотека Т-ва „Просвіти" зачинена задля запізнення святочних ферій вже отворена і видається книжки кождого понеділка і середи від год. 4—6 попол. 1143 1—1

Подається до відома української студентстви, що Товариство „Студентська Громада" „Студ... дня 25. січня 1926. в „Студентській Харчівні" при вул. Супінського ч. 21. Ціни обідів знижені. Задля ка теперішнього провозу є найкращим поставлення „Студентської Харчівні", що є залежне у великій мірі від кількости участників. Обовязком кождого студента-Українця є харчуватись у власній харчівні, вписати „Студентської Харчівні". 1144

Дрібні оголошення.

Глядаю учительки до науки другого курсу 3 дітей. II. гімн. без латини, II і IV. гаволия. Услів слати на адресу Уряд парохіяльний Дешно, поч. Рава Здрій. 1139 2—2

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Подяка

Неумолима смерть забрала нам Найдорожчого Мужа, Татка і Дідуся, бл. п. Михайла Корецького, якого похорони відбулися дня 10.XII. 1925 р. Отцею дорогою складаємо сердечну подяку всім тим, які взяли участь в сумному відпровадженню Його дорогих останків, а саме: Всеч. Отцям Н. Федусевичеві, Фединкові з Деми, Михайловому з Верина, І. Козакові з Волі, Ю. Юрикові з Дроговижа та Фарантові з Деми, Виділам і Членам Тов. „Просвіта", „Сокіл" і иншим, хорови зорганізованому під проводом п. Васильків та всім прибувшим і місцевим гостям. — Миколаїв н. Дн. в грудні 1925 р. — *Жена, діти і внуки.* 1140 1—1

Оголошення

до всіх П. Т. українських кандидатів адвокатури.

Виділ Союза Українських Адвокатів у Львові виконуючи рішення окружних сходин українських адвокатів в краю з 8. грудня 1925 р., приступає до реєстрації всіх українських адвокатських кандидатів, занятих як в українських так і в неукраїнських канцеляріях. З тої причини просить всіх П. Т. і варшавських як і пп. кандидатів адвокатури, щоби за...ли як найскорше на адресу Союза, Львів, вул. Руська ч. 20, надіслати списи кандидатів, подаючи імя і назвисько кандидатів і инші персоналія, як вік, час вписання на листу кандидатів, які іспити має і у кого в канцелярії працює, а також чи шукає посади в якій иншій місцевости. — За Виділ С. У. А. д-р *М. Волошин*, в. р. голова. 1145 1—1

Подяка.

Загальні Збори Українського Краєвого Товариства Опіки над інвалідами у Львові з дня 15. ц. м. ухвалили виразити щиру подяку лікарям, які впродовж 1925 р несли лікарську поміч на кождий заклик Управи Дому Українських Інвалідів у Львові інвалідам УГА, не побираючи жадного гонорару, а саме: Проф. д-р Панькевичеві Мариянові, д-р Курилевичеві Іванові, д-р Бурачинському Титові, хірургові, д-р Щуровському Волод., проф. д-р Махекові, д-р Зельцерові Як., лік.-дент. Нассові Як., далі д-р. І. Глубовському, адвокатові у Львові за кількакратне рівнож безплатне правне заступництво Товариства, врешті п. Растаєвському Іванові у Львові за 2-кратне безплатне прилоджения нота, ідеальних чинностей для УКТОІ. 1142 1—1

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10

деякі департаменти перейдуть до инших міністерств.

Безробіття, без огляду на тисячі розумних рад, росте далі. За останній тиждень число безробітних зросло на 12.000 осіб більше.

Проф. Кеммерер, вернувшись до Ню-Йорку, буцім-то хвалив енергійні розпорядки польського уряду і впевняв, що Польща перейшла вже найважшу добу.

Ген. Шептицький є обвинувачений за поєдинок з ред. Стпічинським.

По широкому світі.

До Ради Ліґи Націй старається ввійти як постійний її член Польща при помочі Франції. З цього приводу льондонський „Дейлі Нюз" висловлює сумніви, кажучи, що на це місце мають більше даних Еспанія та Бразилія. Коли число місць буде поширене до 7, тоді ввійдуть туди раніше Німеччина, Злучені Держави і СРСР.

Швейцарія готова погодитись з радянським урядом для залагодження непорозуміння на ґрунті вбивства Воровського. Вона годиться висловити жаль з цього приводу і виплатити відшкодування родині вбитого, якщо СРСР згодиться в заміну заплатити відшкодування за знищене швайцарське посольство підчас більшовицької революції у Петрограді.

Французький уряд схильний прийняти всяку пропозицію санації фінансів, яка могла би піддержати державний скарб.

Нова партія повстала у французькім парляменті: „нова правиця" яка є відломком дотеперішніх правих партій, що хоче дійти до порозуміння з партіями, що є при владі.

Залізнича конференція Мадярщини, Чехословаччини, Польщі та Австрії починається в Будапешті. Її мета — встановлення безпосередної залізничої комунікації між згаданими державами.

Італія ратифікувала льокарнський договір.

Французькі біржевики почали страйк, на знак протесту проти підвищеного податку від біржевих операцій.

Німеччина має намір підписати з Ватиканом конкордат і з цією метою покликала до себе свого амбасадора при Ватикані.

Латвія має клопіт: підчас транспорту до Англії щезли бони латвійської позички на суму 700.000 фунтів.

Кардинал Мерсіє, відомий бельгійський достойник, є при смерти.

Смерть кард. Мерсієра. Помер 23. ц. м.

Часописи присвятили довгі статті життю кард. Мерсієра, згадуючи, що він був символом нічим не захитаного бельгійського спротиву підчас німецької інвазії та персоніфікацією патріотизму.

ПОЛІТИЧНІ НОВИНИ.

Справа виступлення крес. послів із „Визволення".

24. І. мав відбутися в Вильні зїзд „Визволення", щоби рішити, чи група послів, до яких прилучився пос. Лашкевич, має остати в „Визволенні" чи злучитися з новою групою Домбського.

Небезпека рад.-китайської війни.

Арештованого Китайцями радянського адміністратора сх.-китайської залізниці відставили до квартири китайського ген. штабу. Китайський уряд іменував директором сх. залізниці рос. інжиніра, ворожого до СРСР. Рад. пос. Карахан вислав Чанг-Тсо-Лінові й кит. міністерству загр. справ ноту в якій грозить, що обсадить залізницю військами та домагається негайного звільнення Іванова. Чичерін у ноті до през. Туан-Чі-Юя домагається привернення порядку в Манджурії до трьох днів, здійснення рад.-кит. договору, звільнення Іванова. Колиб кит. уряд не міг зліквідувати конфлікту, ур. СРСР просить у кит. уряду уповажнення до привернення порядку на власну руку. Ціла радянська преса взиває уряд до збройного виступу. Під будинком ради нар. комісарів була маніфестація. Фабрики муніції в цілому СРСР. одержали прикази приготовити великі засоби військового матеріялу. Працюють день і ніч. „Дейли Мейл" повідомляє, що війська марш. Ву-Пей-фу йдуть на Шангкау і злучаться з Чанг-Тсо-Ліном, щоби поконати ген. Фанга. На півн. Тієнсіну Чанг-Тсо-Лін веде офензиву на всіх фронтах.

У льондонських дипл. колах боються, що радянські війська ввійдуть до Манджурії й зачнеться війна за сх.-китайську залізницю. Англія поробить заходи, щоби великодержави спільно виступили в цілі моральної підмоги Чанг-Тсо-Ліна. „Дейли Мейл" констатує, що наступила крайня пора, щоб Англія, Злучені Держави й Японія заявили свої симпатії для Чанг-Тсо-Ліна. Бо колиб китайським генералам прихильним для СРСР., удалося побороти Чанг-Тсо-Ліна, то тоді вся Манджурія і півн. Китай припали би під владу СРСР. З Харбіна повідомляють, що там приїхав рад. військовий аташе, якого завданням буде переведення концентрації військ для обсади сх.-китайської залізниці. Залізниче полученя між Пекіном і Мукденом перерване. Карахан заявив у Пекіні, що є мало надії, щоби вдалося оминути збройну інтервенцію СРСР.

Визнання СРСР. Чехословаччиною.

У справі визнання СРСР. премієр Свегля заявив, що Чехословаччина готова зробити це ще заки збереться сесія парляменту. Рішення це стрінеться лише зі спротивом нар. демократів, але навіть і тут шукається шляхів для порозуміння.

Мадярська афера.

До Будапешту приїхав Бріяндів висланець його політ. дорадник ред. „Матен-а" Завервайн. Він то причинився до викриття й арештування мадярських фальшивників банкнотів. Старається дістати авдієнцію в нач. держави Гортія, бо з оголошених документів Янковіча виходить, що Горті був вмішаний в аферу.

Прокураторія працює горячково над зладженням акту обвинувачення проти фальшивників. Акт обвинувачення буде готови ще до кінця того тижня і коли не вплине рекурс, розправа може зачатися ще в січні. Дальша часть розправи велася би в половині лютого. Розправа йтиме перед будапештенським сенатом під проводом д-ра Евгена Ліянгера. Як повідомляє „Н. Вр. Іґт." переговори французьких функціонарів із кн. Віндішгрецом, щоби видобути від нього точні зізнання, були безуспішні. Редактор „Матен-а" Завервайн заявив представникові „Пешті Курер-а", що колиб на Мадярщині проголосили королем якогось члена родини Габсбургів, то до 48 годин вибухла би війна. Великодержави Европи не стерпіли би присутности Габсбургів на мадярськім престолі.

Війна в Мароко.

„Журналь" повідомляє, що ціллю майбутньої подорожі марш. Петена до Мадрида є приготування весняної кампанії в Мароко, понайбільше в еспанській смузі. Кампанія має довести до скорого й рішучого зліквідування мар. війни.

Біржа.

Гроші.

Америк. дол. 7·38 — 7·40, канад. дол. 7·15 — 7·20, чеські кор. 0·2300—0·235, ... 0·320 — 0·350, франц. фр. 0·2900 — 0·2930, фр. швайц. 1·45—1·48, англ. фунти 34·00 — 34·50.

Золото. 20 кор. 29·00 —29·50, 20 франк. 27·00—27·50; 20 марк. 33·00—33·50; 10 руб. 37·30—37·50.

Срібло. Австр. кор. 0·6500—0·6700, 5 австр. кор. 3·20—3·30, фльорени 1·60—1·65, руб. 2·60 — 2·70, рубель дрібним сріблом 1·30 —1·35.

НОВИНКИ.

— **Почтові складанки** розсилаємо з нинішним числом, та просимо П. Т. передплатників негайно відновляти передплату, щоби не було перерви у висилці часопису. Передплата на місяць лютий 1926. 4·50 зол.

— **Конфіската.** У вчорашньому числі нашого часопису сконфісковано у тільких місцях кільканадцять рядків статті „Вразливі методи" і закінчення статті „Військовий буджет Польщі". Є це з черги восьма конфіската цього року.

— **„Політичні новини".** У „Політичних Новинах" учорашнього числа нашого часопису передана звістка у Варшаві, що „скликану на 24-го п. м. конференцію в справі українського університету відложено". Рамнія рекдактор, що подає останні звістки, передав нашвидку цю інформацію за „Газетою поранною", не догадуючи, що вона сфабрикована на підставі статті „Діла". У статті про університетську справу ми висловили здогад, що польський уряд імовірно не зможе скликати конференції у тій справі, після заяв наших професорів. Цей здогад перетворила „Газета поранна" у факт, який буцім то дійшов до неї з Варшави. Так само творить вона вряди-годи інформації з „погранічя совєцкого", виписуючи їх просто від нас або инших часописів. І такі „політичні новини" тричі перекручені та перелицьовані мандрують у світ. А впрочім у даній випадку відомо, що мін. Грабський хоче всякою ціною скликати університетську конференцію і назначив її речинець на 26-го с. м., отже вона відкликана тільки на два дні пізніше. Чи вона відбудеться і в якім складі, се вже инше питання, яке розяснить будучина.

— **Арештування шпіонської організації.** У Варшаві арештовано шпіонську організацію, що працювала в користь „сусідньої" держави. Члени організації були добре оплачувані заграм. валютою.

— **Розпорядок мін. промислу і торговлі у справі адресування** почтових і телеграфічних посилок та замовлювання телефонічних розмов і уживання мови в телегр. і телеф. розмові у внутр. обороті появився в „Дневнику Устав". Є там постанова, що в львівському воєвідстві можна адресувати звичайні листи кирилицею в українській мові. До телеграм допущені всі мови латинською азбукою.

— **Фабрика двозолотівок у Львові.** На Клепарові якийсь Гучевський і Іжиковський заложили собі фабрику двозолотівок із цини, у формі з порцеляни, виложеної гіпсом, з проводами для усунення воздуха підчас виливання розпаленої цини. Іжиковський признався, що денно робив лише 10 штук двозолотівок і то з нужди, бо був безробітний. За фальшиві гроші купував харчі. Поліція арештувала Гучевського, Іжиковського і Марію Панчук, з якою жив цей останній.

— **З українського життя в Китаю.** Дістаємо до поміщення таке письмо: По кількох роках цілковитої руїни українського громадського життя на Далекому Сході почав виходити з 18. вересня ц. р. тижневий журнал п. з. „Українське Життя" в м. Харбіні (Китай). До цього часу українське місцеве громадянство, яке не могло погодитися й не годиться з політикою окупантів на всіх українських землях, бачучи страшне положення, в якому опинились великі маси Українців на Дал. Сході, вже від 1924 р. почало організуватися і робити всякі заходи, щоби друкованим словом у рідній мові розбудити приспану совість та поширити національну свідомість серед 50-000-ої маси Українців в межах Китаю, які мають змогу дещо краще жити, як в своїй Батьківщині. Але заходи кінчались невдачами. „Українське Вид. Товариство", засноване в 1924 р., зліквідувалося, бо статуту товариства місцева китайська влада не затвердила. Дозволу на видавання часопису не дали. В 1925 р. заборонено відчинення своєї читальні-книгозбірні. Статут Комітету допомоги українському студентству не зареєстрований. Недавно один громадянин просив дозволу на видавання українського тижневика і знову влада відмовила. В грудні 1924 р. виходив тижневик „Харбінський Вістник" як додаток англійської щоденної газети „Гарбин Геролд", однак за браком засобів та невідповідного напрямку по 6. числі спинився. У вересні ц. р. заходами й жертвами свідомої групи громадянства почав виходити наш журнал, теж як додаток рос. час. „Восток". Редактором „Востоку" був Яловець п. Оксавра, який в цей час був і нашим редактором. По видавню нами 10 чисел „Українського Життя", „Восток" за недостачею засобів [illegible] через те й ми змушені були припинити своє видання тимчасово до нашого [illegible] продовжувати це діло. Українців місцева китайська влада, яка має на службі багато Росіян [illegible] у видаванню часопису, реєстрації товариств і т. п. часто мотивуючи тим, що в опінії [illegible] (українська), що навіщо [illegible] мову, через те не можна [illegible] у рідній мові. Англійці, Американці, Французи, Японці й инші користуються правами екстериторіяльности, через те можуть видавати часописи і книжки, незалежно від китайської влади. У нас нема громадян України, що користувалисьб тими правами, а через те змушені ми шукати чужих протекторів. Неможливість продовжувати тепер почате діло, яке вже дало великі [illegible], вражих нас, відберемо [illegible] вести громадську працю. Але не дивлячись на новий удар, будемо дальше шукати виходів, щоб відновити це діло на більше трівких основах. Прохаємо поінформувати про це громадянство у Вашім шановнім органі, прохаємо підтримувати з нами взаємовідносини. На всякі запити радо відповідаємо.— **Рада „Українського Видавництва" в Харбіні — Китай.**

— **Нове комірне.** З огляду на підвищення громадського податку від водопроводів на 100 проц., всі комірники підлягають на пренесену звістку, що вже від 1. січня мають доплачувати за помешкання. Нові „множники" є такі: для однокімнатних група А (ті, що платять повне комірне, без податку) 0.6727, Б (ті, що є звільнені від громадського податку для комірників) 0.6206, Ц (ті, що звільнені від державного подат.) 0.6097, Д (ті, що звільнені від цих обох податків) 0.5372. — Для двох і трьох кімнат група А) 0.7252, Б) 0.6727, Ц) 0.6522, Д) 0.6097 — льокалі торговельні та промислові категорії: 0.7269. — Для 4—6 кімнат А) — 0.7260, Б) 0.6735, Ц) 0.6630, Д) 0.6105, — Від 7 кімнат А) 0.7745, Б) 0.7260, Ц) 0.7155 Д) 0.6530. — Крамниці з передвоєнним річним комірним більш 1500 кор. множник 0.8310.

— **Свобода слова.** У грудні минулого року було 32 конфіскат польських часописів і 57 українських. Коли зважити різницю між численністю польської преси і нашої, яка має тільки один денник, стане ясною пропорція між засудами меча Дамокля, що в виді цензорського олівця висить невпинно над нашою пресою, а тільки десь колись зупиняється над польською.

— **„За польський характер Кремінця".** Якийсь Мечислав Вольковский описує у львівській „Газеті Поранній" з 24. п. м. польські памятки у Кремінці на Волині, який називає „волинськими польськими Атенами". Домагаючись вичищення Кремінця з усього „російсько-візантійського", пише, що дві місцеві церкви, особливож собор, ранять очі Поляка своїм византійським характером, а в неділю дзвони собору заглушують скромні дзвінки польських костелів у цілости. А що стиль тих церков вказує, що первісно вони були призначені нібито для латинян, то польський кресовий „патріот" домагається, щоби „в незалежній Польщі переміняти їх на те, чим були первісно". Розуміється, —тут справа не в стилю, а більше в тих дзвонах православного собору, що заглушують польські дзвінки, чим роблять вражіння, що „Кремінець лежить не в Польщі, але десь у глибині Росії". Отсе болить кресового лицаря, тому православні церкви мають щезнути з лиця землі.

— **Законна нагода до зловживань.** Дня 22. п. м. переведено в помешканню пом. урядовця Івана Луцишина і його сестри Ольги, ревізію, при вул. Кривчицькій ч. 97. Явилось там урамі двох приватних агентів і поліцай. Господар хати прохав, щоби йому предложили папір з наказом переведення ревізії або бодай легітимацію тих, що хотять її переводити. Агенти відмовили і дозволили тільки записати число поліцая, кажучи, що в дирекції поліції можна відтак перевірити їх компетенції. Характеристичне те, що коли п. Луцишин звернувся на поліцію і там випадково зустрів агента, що був у нього, цей відослав його до уряду арештів на Казимирівській, звідти відослали його до слідчої експозитури, звідти назад до дирекції поліції до інформаційного бюра звідти телефонували на Казимирівську, куди п. Луцишин знову мусів піти і кожне зі згаданих бюр заявило, що до нього ця справа не належить. Щойно на другий день заявили йому, що поліція не має обовязку виявляти прізвища приватним особам і що треба би в такій справі внести аж прохання. Поминаючи на боці урядові відомі мандрівки від Анни до Каяфи, цікаво знати: як громадянин має змогу перевірити компетенції осіб, що приходять до нього з ревізією, коли вони кажуть йому вірити їм на слово? Прегарна нагода для діяльности ріжних сильних самозванчих „ревізорів", які можуть обікрасти хату і щезнути як вітер у полі!...

— **Злодійське кохання.** Таке кохання є складніше, як найсильніша любов пересічного чесного громадянина. Послухайте: Казимир Брось, 26-літня львівська „сива птаха" називає себе графом Стшешковським перед Аврелією Ікач і впевняє, що має на Волині маєтки. Може навіть заво, бо був спеціялістом від охчанювання зак

бібліотеці Краківської Академії, варшавську бібліотеку Красінських і особливо повернені рукописи б. петербурської Публичної Бібліотеки, якщо до них можна доступити, — і на підставі їх провірити друковані тексти збірки Як. Міхайловського, Грабовського, памятників київської комісії й инших видань, де тексти часто подані в скороченні, зазначити до них варіанти, а документи не видані, до наших подій причетні, переписати в цілости. Просимо посадити когось за копіювання збірки Голінського з рр. 1648—1664 (Оссолін. ч. 189) і комусь доручити вибірку варіантів і невиданих документів до наших подій з тек Нарушевича роки 1650—1657. Також Оссолинських ч. 225, 231 див. вказівки, подані при VIII. т. „Історії України". У нас тепер подібна робота оплачується в середнім за годину 20 американ. центів. По предложенню рахунку зараз висилатимемо гроші на адресу, яку Ви вкажете".

„Сподіваємося, що в спільнім науковім інтересі Ви нам цієї помочи не відмовите і серед Вас знайдуться люде, які захочуть покермувати цею справою".

„В близчих часах ми ще не можемо звідси висилати наших співробітників на заняття до галицьких збірок, а відкладати на кілька літ наші чергові роботи булоб дуже жалко. Нетерпеливо чекатимемо від Вас відповіди і згоди, а тоді вияснимо подробиці, якщо буде потрібно. Навзаєм будемо раді послужити в наукових справах". Голова Секції й Археографічної Комісії: М. Грушевський, секретар Секції: О. Гермайзе, секретар Комісії: Т. Іванець. 8. XII. 1925 року.

Як бачимо з цього листу, Всеукраїнська Академія Наук у Києві забирається до систематичних збірок копій закордонних рукописів. Річ ясна, що дійсні члени Наук. Тов. ім. Шевченка в секції історичній відкликалися з повною готовістю до праць, намічених Академією і самі почали займатися копіюванням збірок чи актів, щоб вони могли вийти по змозі найточніше. Така сама заподадлива праця йде в инших двох секціях Всеукраїнської Академії Наук, у фільольогічній і природописно-математичній. Члени всіх трьох секцій не дали себе зломити голодовим рокам на українських землях, а нині, коли Україна вертає тривко до передвоєнного життя, виявили просто нечувану енергію, якої не помічається в життю Академій инших народів світу, що не потерпіли серед военного лихоліття і не були виставлені на подібні катастрофи, як голод. Треба признати, що до такого бистрого розвитку наукової праці причинилася обильність досі недоступних архівів (прим. жандарського з часів царських, т. зв. III. отдѣленія) та матеріальна поміч теперішньої влади на Україні. Як нас інформують, Всеукраїнська Академія Наук у Києві признала авторам за оригінальні праці по сорок долярів від аркуша. Польські інституції у нас платять за такі праці по 49 зол. (сім долярів). Наукове Товариство ім. Шевченка серед своїх видань по 10 долярів від аркуша.

И. С.

Радянська Україна.

Студентство.

На 190 школах вищого типу („ВУЗИ"), що істнують на Україні є тепер записаних 57 тисяч студентів. З них 60 відсотків є членами професійних союзів і 11 відсотків членами комітетів незаможних селян. Ці цифри доказують, що найбільше студентів рекрутується з робітничих сфер, по них йдуть селянські сини, а щойно по тих инші. Тепер істнує на Україні 12 т. зв. окружних бюр пролетарського студентства і 57 студентських товариств при поодиноких інститутах. Всі ті студенські товариства і бюра входять до складу т. зв. Центрального Бюра Українського Пролетарського Студентства. Заходами Центр. Бюра вдалося виєднати в уряду України 19 тис. стипендій для студентів і крім того ще 1.200 стипенд. від усяких господарських установ. Число стипендій і їх висота (пересічно 21 карбованців місячно) не вистарчаючі. В студентських будинках проживає 30 відс. усього студентства, при чім для одного студента випадало заледви один квадратовий сяжень площі. Під кінець січня назначено Всеукраїнський з'їзд пролетарського студентства, на якому будуть подані всі подробиці про стан студентства та про перспективи роботи в студентських організаціях України. (За „Вістями").

Всеукраїнська Асоціяція Сходознавства.

Дня 11. січня відбулося в Харкові святочне відкриття „Всеукраїнської Асоціяції Сходознавства". Про завдання асоціяції говорив представник Комісаріяту Народньої Освіти Ряпо. Ця мета цікава. Нова установа має служити перш за все політичним цілям компартії і Радвлади. Дослівно казав про те Ряпо: „Не зважаючи на те, що на Україні є багато видатних сходознавців, досі вивчення історії та сучасного політико-економічного стану сходу не набрало на Україні широких розмірів. Вивчення історії Сходу має велике наукове значіння і тоді, коли ми вивчаємо історію рідної країни, що тісно сполучені з історичним життям народів Сходу. Але найголовнішим завданням Асоціяції дати нам правдиву і докладну картину сучасного Сходу. Щоби виправдати на ділі своє імя прихильників національно-визвольного руху на Сході, ми повинні грунтовно вивчити побут, економіку, мову, історію цих народів. В галузі сходознавства більше ніж у якій иншій, наукові інтереси лучаться з життєвими питаннями сучасної політичної боротьби. Насамперед повинна асоціяція зібрати розпорошені наукові сили та попрацювати над тією молодю, що має прийти на зміну старим ученим. Ми заснували покищо тільки наукову асоціяцію, але вона своєю роботою може дати нам великі перспективи щодо розвитку сходознавства на Україні. Ми організували при Харківському Інституті Народнього Господарства факультет сходознавства, що його можна буде згодом розгорнути в окремий інститут. Уряд України і Наркомосвіта підуть на зустріч асоціяції та дадуть їй змогу розвинути широку наукову роботу".

По святочному відкриттю відбулося перше організаційне зібрання, на якому вибрано управу тієї нової наукової установи. До управи Всеукраїнської Асоціяції Сходознавства ввійшли: Шліхтер (уповноважений Союзного комісаріяту закордонних справ при уряді України) як голова; Ряпо (заступник наркома освіти на Україні) як містоголова; Гледстерн як другий заступник голови. Членами управи стали: академіки Кримський, Лазіїв, Ріхтер, Золотарів і Ковалевський. Отже на чолі чисто наукової установи стали політичні особи-комуністи. Представники науки ввійшли тільки до управи. (За „Вістями").

Українізація професійних спілок на Україні.

Про українізацію апарату професіональних спілок на Україні приносять харківські „Вісти" з дня 15. січня цього року таку замітку: „За даними 16 спілок, що охоплюють 187 окружних філій, українізовано цілком 33 відсотки, частинно 41 відсотків, і не українізовано зовсім 28 відсотків. Українізація проходить досить мляво. Тепер ужито рішучих заходів, щоб українізацію професійних організацій прискорити. Згідно з даними з 14-ти окружних професійних рад переведено діловодство на українську мову цілком у 7 окружних радах, на 65 — 90 відсотків у 3 окр. радах і на 20 — 50 відсотків теж у 3 окр. проф. радах. Зовсім не переведено навіть частинного діловодства на українську мову в одній окр. проф. раді. Кепсько стоїть справа також з українізацією в центральних управах професійних спілок. До цього часу зукраїнізовано цілком 5 центральних управ, на 70 відсотків 6 центр. управ, на 15—25 відсот. 3 центр. управи. Зовсім не зукраїнізовано 4 центр. управи. На 19 центральних управ професійних спілок нараховують усього 406 робітників. З них знає добре українську мову 22,8 відсот., мало знає 40 відсот. а зовсім не знає української мови 37 відсотків". Ця замітка кидає дуже ярке світло на те, хто засідає в центральних управах професіональних спілок. Найменше там Українців а найбільше Москалів.

З польських справ.

Над державним монополем радять представники американського „Бенкерс Тресту" і радитимуть ще тиждень у Варшаві, переплітаючи свої досліди розмовами з компетентними діячами. Відтак вернуться до Америки і щойно там зроблять остаточні висновки щодо тютюневого монополю і позички.

Справа буджету на р. 1926 є темою дальших нарад Ради міністрів, яка силкується погодити погляди всіх партій. Як довго вона невирішена — у політичних колах панує, як звичайно, оптимізм.

Державна адміністрація, яка має бути переорганізована з огляду на ощадність, зазнає зміни у М-стві праці, суспільної опіки, земельних реформ і публичних робіт, з яких

Декабристи.

6)

З приводу столітніх роковин революції декабристів.

V. Тайні товариства.

Нові ідеї прийшли в Росію із Заходу. Знайомство із західноевропейським життям було за Олександра досить поширене в аристократично-дворянсько-військових сферах. Довгий постій російської армії в европейських державах, особливо у Франції дав змогу старшинам, себ-то в тих часах найбільше освіченим людям, приглянутись суспільно-політичному життю Европи. Величезний контраст між Росією й Европою мусів викликати серед світлішої й поступової частини російського громадянства бажання змін, мусів в тому напрямку звернути її намагання. Готовими зразками для тих намагань були тайні товариства.

Як довго Олександер І. був визнавцем ліберальних принціпів, так довго свободолюбні аспірації проявлялися тільки в тихих бажаннях змін, в розмовах на товариських зібраннях, в приватній переписці, а деколи і в публікаціях, якщо на це дозволяла цензура. Одначе коли надії завели, коли 1812 рік, рік сподіваних реформ, проминув безслідно а після віденського конгресу 1815 р. Олександер виразно перехилився на бік реакції, в тих якраз часах повстали в Росії перші тайні політичні товариства заговірного характеру.

Першим тайним товариством було засноване гр. Орловим в 1817 р. „Товариство російських лицарів", яке одначе не вспіло розвинутися. Ще передтим в р. 1815 зародки такого тайного товариства повстали в кружку ґвардейських старшин Семенівського полка. В тому кружку відбувалися спільні читання, дискусії й наради. Старшини читали закордонні публікації та обговорювали політичні й суспільні справи. Олександер, довідавшись про це, наказав припинити ці кружкові дискусії. Думка про заснування тайного політичного товариства дозріла в 1816 р. в гуртку столичних офіцерів. Її ініціятором був Олександер Муравев. До нього приєдналися Микола Муравев, брати Сергій і Матвій Муравеви-Апостоли, кн. Сергій Трубецькой і Якушкін. Небавом до товариства приєднано Павла Пестеля, найвизначнішу індивідуальність в тайних російських товариствах за часів Олександра І. Згодом до товариства приступили визначні представники російської аристократії. З кінцем 1815 р. вироблено статут і правильних товариства, яке названо „Союзом Спасенія або правдивих і вірних синів батьківщини" (Союз Спасенія іли істінних і верних синов отечества). Члени товариства ділилися на три категорії: братів, мужів і боярів. Товариством кермував „Найвищий Собор Боярів". Єрархія товариства, форми приняття, церемоніял й ин. були взоровані на формах масонських льож. Статут товариства складався з двох частин. В першій були означені гуманітарно-етичні й культурні, в другій політичні цілі, які заключувалися в змаганні до зміни форми правління в Росії на конституційну. Одначе вже тоді між членами товариства були здецидовані визнавці республиканських ідей; до них належав між иншими Пестель. Одначе в товаристві йшла боротьба між поміркованими й революціонерами. Ріжниці поглядів спиняли діяльність товариства, хоч воно постійно розросталося. В другій половині 1817 р. відбувся з'їзд конспіраторів, на якому принято статут, запозичений з німецького „Jugendbund-у". Товариство прибрало нову назву: „Союз Щасливости" (Союзъ Благоденствія) або „Зелена Книга" (назва від кольору оборотки статуту товариства). Нове товариство з досить імлистими цілями невдоволяло багатьох членів, через що вони відпадали й творили нові товариства (як напр. „Товариство військове", засноване Ол. Муравевим в Москві). З другого боку загальниковість і неозначеність цілей товариства сприяла масовому поширенню членів. Правда, всі члени признавали, що далекою метою товариства є переміна правно-державного устрою на конституційний, одначе головною його признакою була гуманітарність. Пропаганда любови ближнього, моральности і знання, справедливости, чесности, піднесення економічної культури держави і т. и. — ось головні цілі „Союза Щасливости". Єрархія товариства була незвичайно складна. Зовсім природно гуманітаризм не міг вдоволити багатьох членів, які мали на меті політичні цілі. Прихильники політичного напрямку відбули в 1820 р. з участю Пестеля з'їзд в Петербурзі. На тому з'їзді зазначився вже республиканський напрямок, а Пестель висунув навіть конечність цареубийства з метою повалити абсолютизм. Такий зворот не вдоволив поміркованих. Тому коли члени довідалися, що уряд знає про істнування „Союза Щасливости", формально розв'язали його, щоби позбутися хитких і нелевних членів.

(Продовже на буде).